

GLOSE

UMIK JOSIPA VIDMARJA. S svojim klavrno neduhovitim, dolgo-veznim člančičem „Ocvirk pod Zvonom“ v aprilskem zvezku „Sodobnosti“ je Josip Vidmar do dna razgalil svojo idejno nemoč in se umaknil v tisto območje slabokrvne vizionarnosti in neokusnega izgovarjanja, ki jasno priča o neutemeljenosti vseh letošnjih izpadov „Sodobnosti“ na „Ljubljanski Zvon“ in na njegove sotrudnike. Za izjavo, da ljudi, ki jih „ima v mislih“ in ki jih je „imel v mislih“ pri napadu na letošnji „Zvon“, „ni iskati med njegovimi“ (to je ‚Zvonovimi‘ sedanjimi) „sotrudniki, vsaj ne med sotrudniki v pravem pomenu besede“, sem Vidmarju globoko hvaležen, zlasti zato, ker me je skušal neupravičeno tirati „pred zgodovino“ in ker je hotela „Sodobnost“ po krivici oblatiti nekatere „Zvonove“ sotrudnike in njih delo. Ali ni že dovolj jasno, da je bil ves umetno narejeni vik in krik pri „Sodobnosti“ le demagoško zavijanje resnice brez prave vsebine in podlage? Sicer pa naj glede tega Vidmar kar sam opravi „pred zgodovino“ s svojo „literarno častjo in dostojnostjo“, s katero me tako rad straši in preganja. Z obema člančičema proti „Zvonu“ je dokazal zgolj to, da se je bolešno boril z nekimi vodenimi prividi in streljal tako nerodno, da je krepko zadel samega sebe.

Vsak pošten in pravičen bralec je iz mojega stavka, kjer govorim, da je v „Zvonu“ „vsaj toliko prave svobode kakor v legendi o politično neodvisni ‚Sodobnosti‘“, kaj lahko razbral, da pri tem nisem mislil na nikako materialno navezanost Vidmarjeve revije na neko politično stranko, pač pa na njeno idejnopolitično opredeljenost, ki je tudi Vidmar ne more zanikati, ako dobro pozna Lebnov članek „Bajka in resnica“ in nekatere druge članke v letošnji „Sodobnosti“. Vsako drugovrstno zavijanje pa priča le o tem, da se J. Vidmar kaj slabo zaveda, kam je usmerjena idejnopolitična miselnost lista, ki ga urejuje, in da ne vidi niti deset korakov pred seboj v svoji sodobniški zavzetosti, ki mu je zmešala že tako neurejeno in brezglavo politično ideologijo. Zato naj nikar ne stavlja brez potrebe v nevarnost mojo čast za ceno svoje lastne. Toda kaj njemu, ki še vedno stoji neomajno na Arhimedovi točki in se — slep za probleme današnjih razklanih dni — vdaja nekim senilnim vizijam!

Anton Ocvirk.

LITERARNI DILETANTIZEM. V aprilskem zvezku „Sodobnosti“ je priobčil Josip Vidmar povsem nepodprto, svojevoljno oceno moje knjige „Razgovori“. Brezplodno bi bilo, ako bi se hotel spuščati v kaos Vidmarjevega razmišljanja o razgovoru kot literarni obliki, saj nima o tem predmetu niti pravega pojma niti zadostnega znanja. Opozoriti pa hočem na neke druge, bolj važne stvari, ki sem jih razbral iz tega slabotnega „kritičnega“ poročila. Predvsem je zanimivo to, da J. Vidmar ne pozna niti enega izmed teh pisateljev, niti približno ne, kaj še v celoti in izčrpno. Nekateri med temi — zlasti Šestov, Maurois, Hazard in Duhamel — pa so mu povsem neznan. Kajti, ako je kdo prebral eno knjigo G. Duhamela („Prizori iz bodočega življenja“), N. Berdjajeva ali A. Gidea („Tesna vrata“), nikakor še ne more trditi, da pisatelja v resnici pozna v njegovem bistvu. Kljub temu si pa Vidmar upa trditi, da nisem predstavil „prav za prav nobene izmed“ teh osebnosti „plastično in zavestno spoznane v njenem skritem bistvu“. Taka sodba je tedaj res le prazna fraza, ki priča o kritikovi zavestni nadutosti. Vsakdo bi namreč ob tej sodbi

tudi pričakoval, da nam bo Vidmar sam povedal kaj o „skritem bistvu“ teh pisateljev in da ne bo slepo prepisoval sodb iz moje knjige, ker jih v nji — po njegovem mnenju — ni. Za karakteristiko Mauroisja je Vidmar na primer kar lepo prepisal sodbo A. Remizova iz moje knjige, ne da bi pri tem vsaj trenil z očesom. Ali morda misli J. Vidmar, da je zajel Berdjajeva v njegovem „skritem bistvu“, ako izjavlja, da je to „pravi ruski religiozni mislec starega (!) kova“? Ali je morda pogodil Leona Šestova, čigar niti ene knjige doslej še videl ni, kaj šele bral, ako bahavo razsoja, da ne vidi pri njem „poglavitne stvari — modrosti“ in „razboljene notranjosti, marveč sluti (!!)" samo *svetskega* (!!)" človeka velike splošne in strokovne *spretnosti* (!!)"? O tem morda najoriginalnejšem metafiziku naših dni, ki ga pozna ves svet in so o njem pisane disertacije in razprave pri raznih narodih, sodi naš globoki kritik kakor o kakšnem ljubljanskem „hochstaplerju“ svoje vrste. Vsa čast Vidmarjevemu smešnemu, a obenem tragično bahavemu diletantizmu in neznanju, ki ga stavlja v prvo vrsto vseh razsodnikov pod Rožnikom.

Pri Remizovu trdi naš globokoumni kritik, da zato nisem mogel „pogoditi osobine (!!)" Remizova“, ker ga baje poznam samo iz prevodov in ne iz originala. In nato kot dokaz jecljavo pripoveduje o stilu Remizova takole: „Remizov pa je tvorec v jeziku, pisatelj tako svojskega jezikovnega izraza, da je mogoče njegovo bridko (!) fantastiko zaslutiti (!) samo iz njegove forsirano (!!)" ljudske, težko umljive, zatikajoče (!) se dikcije“, o kateri ima seveda pravi pojem edino Vidmar sam. Po njegovi izjavi je videti, kakor da jaz sploh ne poznam „osobine“ Remizova in da govorim o povsem drugih stvareh. Toda v eseju o Remizovu pišem takole: „S slogovno samoniklostjo, jezikovno klenostjo, s pristno narodno izraznostjo, ki jo je črpal iz svoje najbližje okolice, iz polmeščanskega vzdušja, iz kmečke metaforične prvotnosti in iz arhaičnega mitološkega besedja, je izredno oplodil moderni ruski pripovedni jezik in pričel posebno slogovno smer . . . Njegovi spisi pričajo o neumornem jezikovnem oblikovalcu, strastnem iskalcu pristne besedne lepote in izrazne globine. Remizovu pa stil ni le nekaj zunanjega, v tipičnosti izraza išče čuvstvenih, miselnih in celó idejnih podlag za svoje bajke, črtice, novele in romane. Z arhaizmi, s prepesnitvijo preproste narodne dikcije, s simboličnimi izrazi, s figurami, metaforami, izreki, s svojevoljnimi tvorbami, z neologizmi ali s preobrazbo tujk ustvarja posebne estetične pripovedne vrednote.“ (LZ, 1932, str. 545). Vidmar ni tedaj povedal nič novega, ampak brez podlage nekaj dokazoval, kar se je rodilo v njegovi boleštni enostranosti in umski prenapetosti in kar nima nikake zveze z resnico. Koliko je moči spoznati kakega pisatelja, kakor je Remizov, le „iz prevodov in tujih kompendijev“, bom razvidel šele tedaj, kadar mi bo Vidmar naštel tiste prevode in kompendije, na katere cika, vse dotlej pa pomeni njegovo ocenjevanje diletantsko in neodgovorno početje, ki naj mu bo v čast in slavo vekomaj. — Glede „nenajboljše slovenščine“, v kateri je baje pisana moja knjiga, bo upravičen soditi Vidmar tedaj, kadar nam bo dokazal, da zna on sam lepše in slovensko pristneje pisati, kakor pa je to delal doslej. Tedaj, ko se ne bomo več borili z njegovim suhoparnim, dolgočasnim in nebogljenim revnim jezikovnim izrazom, ki mu manjka večkrat tudi najosnovnejših sintaktičnih in stilističnih pravilnosti.

Anton Ocvirk.